

Iti atsañam bor... / hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 21 января, 2025

Iti atsañam bor... / hekaýa ITI ATSAÑAM BOR...

Hekaýa

– U-u-uw, o-u-uw...

Ana, ene uwladý. Özem bu gezekki öňki agşamkyň dagyn çaky däl. Her gezekki uwuldysyna obaň o çetinde ýasaýanlaryň ini tlkenekläp gidýändir. Ile betnam etjek biý-ä.

– Wah, meýitjagaşy ýanmyş, meýitjagaşy ýanan.

Çagaszlygymyzy az görýämikä bi ýerýuwdan?

Uwwullyň başyň iýsin seň!

Gargynjyrap ýatyşyna Amangül ärine ýüzlendi:

– Ikimiziň başymyza ýetjek şüdür, ine, görersiň...

Gyýw, saňa diýýän ukladyňmy eýýäm?... Ertir ataň tüpeňine ok salyp ber, şu iti özümjik güm edeýin. Aýalynyň ite tüpeň çenäp durşy göz öňüne geldimi, nämemi, Çerkez pyňkyryp göýberdi.

– Náme gulyäň? Böwregiň bökýändir seň. Güüber, güüber, gözüň nämäni görýär entek.

– Iti tüpeňläp, ile gülki boljak-da?

– Bir itiň hötdesinden gelip bilmän ýatyşyňa janyň ýanýa.

– O-u-uw...

Bu gezek Çerkez takat edip bilmedi. Äpişgäni açyp, boýnuny uzatdy-da:

– Boýnak, Boýnak, häk seňem bir... – diýip sögünen boldy.

Çerkez ýorgana sümülen badyna Boýnak ýene uwladý. Bir gysym bolup ýatan Amangul gorsandy.

– Böýnek, Böýnek – diýibem äriniň agzyna öýkündi.

– Eneň pahyr dogry aýdýan ekeni-le, erkek adam ýok indi. Hakyky erkekler geçen uruşda gyrlyp gutarypdyr.

Elgaraz, şol gijäniň ukysy harama döndi. Ertesi ir bilen Çerkez Boýnagyň boýnuna ýüp salyp durka Şammy kel geldi.

- Goňşy, salawma... Ony nätjek bolýaň? It urşa äkitjekmi?
- Hawa-aýt, häzir guma äkidip, özüm uruşjak şuň bilen. Bu tòwerekde taý gelýän ýok şuňa.
- Ýo-o, doğrudanam, çynym bilen soraýan.
- It uruş bom-aý şumadam bir. Äkidip zyňyp geljek, uwlaýa.
- Durag-eý sen. Uwlatmajak bolsaň, idi-yssywat etmeli myňa. Seň işigiňde it bolsa, şır-peleňem uwarlar. Ÿalagam-a ýok myň öz adyna.

– Aý, how, inim, seňki artykmaç degýä maňa. Şoňħaly nebsiň agyrýan bolsa, alaý seň şuny. Zadyň gerekgä özem, mugt berjek saňa.

- Aslynda eýgerjek bolsaň, saklamaly-da bi janaweri. Nämetjek beýdip horlap.
- Al diýild-ä, how, saňa. Al, oňarýan bolsaň.
- Bolman näme, alarnam.

Şammy kel Boýnagy süýräm alyp gitdi. Eltibem towuk keteginiň agzynda daňdy. Çagalarynyň günortanky iýmeli naharyny bir jama guýup, öňünde goýdy. Boýnak mundanam yüz öwürdi. Şammy kel yüzünü -gözünü gamaşdyrdy.

- Il çagasyňa berenok myňħaly nahary... Aý, ajygansoň-a iýersiň-dä – diýibem samyrdady. Günortanlyk Şammy kel towuk keteginiň agzynda – Boýnagy daňan ýerinde – ýaňy dil biten oglunyň ite berilen nahary iýiň oturandygyny gördü. Gördem:
- Eý, Myrry, nämetýäň o taýda. Tur, görünme gözüme – diýip gygyrdam.
- Choýba iýýän...
- Hany Boýnak, Boýnak nirde?
- Hä-ä?
- Boýnak nirde diýýän saňa? Çerkeziň Boýnagy? Biziň Boýnagymyz?

– Bilemok...

Şammy kel Çerkezlere baranda işikde Boýnagyň
ýatandygyny gördü.

– Çerkez, eý, Çerkez!

– How! – Çerkez äpişgeden kellesini çykardy. –
Ýene näme tapdyň?

– Itiňem özüň ýaly durag-eý, sen. “Mal eýesine
çekmese, şumluk” diýýä. Men-ä oňa gyzgynjak nahar
berýän, täzeje towuk çorba, olam gaçyp gaýdýa.

– Özüň getiren bolaýma, heleýiň bilen oňuşman.

– Hemme kişini özüň bilen deňeme, how.

Heleýinden gorkýan ýok bärde.

– Haý, nähileýin, seň o kel kelläňde pikir kän.

– Getirjek bolsam, ömür äkiderinmi?! Mugt bereýin
diýeniňdenem-ä bildim ibaly däldigini.

Çerkez sesini çykaryp bilmedi. Egnini gysdy.

Öylänler Amangülüň iňirdisine çydamanam Boýnagy
yzyna düşürip alyp gitdi. Obadan ep-esli uzaklykda,
gumuň içinde taşlap gaýtdy. Öyüne gelip dyzyny epeni
hem şoldy welin:

– Gyýw, oglan bi ýerýuwdan-a, ine, yzýanyň bilen
geldi. Öldürmeseň dymmarsyň myndan – diýip,
daşardan Amangül gygyrdy.

Çerkez äpişgeden boýnuny uzatdy.

Dogrudanam gelipdir. Guýrugyny bulan bolup dur.

Amangül dogry aýdýa. Öldürmeli, ýogsa, mundan
dynma ýok.

Çerkez uzyn ýüp aldy-da, bir ujuny Boýnagyň
boýuna saldy, beýleki ujunam welosipediniň yzyna
berkitdi. Atasyndan galan köneje ýekenil tüpeňi
alybam iňrik mazaly garalansoň, ýeňsesini tüňňerdip
obadan çykyp gitdi. Asfalt ýol bilen ep-esli ýöränden
soň gumaksy ýola düşdi. Ýol bolup, ýolam däl, ýoda
meňzeş bir zat özi. Ýöredi, ýöredi. Kän ýöredi. Ahyry
ýoluň bir ýerinde saklandy. Welosipedini ýoluň
gyrasynda goýup, Boýnagy südenekledip ugrady.
Garşydaky alaňdan aşyp, iti daňar ýaly agaç-ugaç,

çerkez-çeti diýen ýaly bir zat gözledi. Gözüne degerli zat ilmänsoň, ýene iki alaň dagyn aşdy. Pese düşen ýerinde bir garry ak sazak bar ekeni. Boýnagyň boýnundaky ýüpüni şol sazagyrň bir goluna mäkäm daňyp:

– Ya, walla! Çilim galypdyr-a. Uruşdan öň bir çilimlesek kem däldi-dä. Aý, bor-da – diýdi. Onsoň tüpeňini eline alyp:

– Bir ok bilen aldyrmyka? Aldyrmasa, ýene bir ok bererin, esasy zat, elim sandyramasa bolýa – diýip hümürdedi. Ynha, indi tüpeňe ok sürüp, atybermeli. Aý-a görnenok, it atmak üçin Aý hökman däl.

Boýnagyň suduy görünse bolýar.

– Eý, welsepit tapdym-eý, täzeje özem.

Ýol tarapdan eşidilen oglan sesi Çerkezi bir sekundlyk doňħara daş edip goýdy. Ol tüpeňini taşladyda:

– Goý-eý, meň welsepidim ol, goý – diýip ylgady.

Oglanlar gelýä-de-gelýä bolşup, şakyrdyklaşyp gaçdylar. Çerkez welosipedini goýan ýerine geldi. Ýok, alyp gidipdirler. Ol oglanlaryň yzyndan ylgady.

-Goý-eý, welsepidimi. Degjekgä, goý-da gidiber şo taýda... Eý-ý, size diýýän...

Ol köwşünü çykaryp gaýtadan bat aldy. Esli ylgady.

Oglanlaryň yzyndan ýetip bilmejegini bilibem:

-Ýeri, haýsy bir ýoldan tapan zadyňy alyp gitjek eýesiz diýip. Nirden çykd-aý bular?! Bi gumuň içinde näm işläp ýörler, Alla bilsin!.. Men muny ýöne goýman, ertir ugruna çykarynam, bellisini ederinem... Hæk siziňem bir... – diýip, erbet-erbet sögünip yzyna dolandy. Haşlap gelişine ýolugra köwşünü gözledi.

Garaňkyda köwüş ilýämi gözüne?! Tapmady.

– Ýiten şo köwüş bolsun. Baribir ol könelpdi.

Täzesini aljak bolup ýördüm onsuzam. Ol hiç-le. Atam pahyrdan galan ýekenili tapsam bolýar. Onam ýitiräýsem-ä Amangül üçin igenç obýekti bolýan. Be-e! Çerkez, ine, şu ýerde ýalňşlyk goýberdi, şol ýerden gabatlap, guma siňdi. Ol köwşünden geçipdi.

Welośipedindenem tamasyň üzüpdi. Indi diňe tüpeňi tapmalydy.

“Şol daýaw ak sazagy tapsam – Boýnagy tapdygym.

Boýnagy tapsamam – tüpeňimi. Be-eý, walla!”

Ol içini hümledip ýörşüne daş-töweregine garanjaklaýardy. Barybir gözüne hiç zat ilmeýärdi.

“Ýeri, ala-böle bi gijäň Aýsyzlygy näme diýsene.

Hemişeler Aý diýeniň dagyn arabaň tigirçegi ýaly bolar durardy. Häý, dogman geçen!”.

Uzaklardan bir ýerlerden möjekleriňmi, şagallaryňmy, kim bilyä, uwlaýan sesi eşidildi. Şundan soň ol gorkup ugrady.

“Şagallara şam bolmakam gideýin bärden. Äý, tüpeňem jähenneme gitsin-laý. Ertir gündizlikde gelip taparyn. Gideýin diýýän welin, uly ýolam-a ýitirdim. Haý, gününe ýanaýynyň Çerkezi”.

Ol hakykatdanam azaşypdy. Diňe azaşmak hem däl, haýsy tarapa nämüçin barýandygyny bilenokdy.

“Häk, şu Boýnagy tapaýsam-a... Uly ýoly taparmyka? Itler ökde bolýa şular ýaly ýerde. Gelen ýoluny derrew tapýarlar”.

Ol gaty sesi bilen itiniň adyny tutup gygyrdu.

– Boýnak, Boýna-ak!

Gaty uzak bolmadyk bir ýerden Boýnagyň uwlama gatşykly çyňsaýan sesi geldi.

“Aý, şü-ýä diýseň-diýmeseň Boýnak. Hä, uwuwullyňa doneýin-ä. Ya, Alla!”

Ol ses çykan tarapa ýoneldi. Bir alaňdan aşdy welin, hakyt Boýnak dur. Özem guýrugyny bulaýlap Çerkeze ýalynjaňlyk edýär. Ak sazagam görünýä. Inede, ýekenil tüpeň. Ol tüpeňi goltugyna gysdyrda, itiniň boýnundaky ýüpüni çözdi. Şoňa mähetdel it Çerkeze gysylsy.

“Gorkandyr biýem. Hmm... Bu gorkunç ýerde galan özüň bolma”.

Boýnak hakykatdan hem gelen ýoluna belet, ol ýüzünü oba tutup senkildäp ugrady. Çerkezem onuň

yzyna eýerdi. Asfalt ýola ýetensoňlar garşydan motor sesi eşidildi. Çerkez aýak çekip, tüpeňine söýendi. Az salymdan ýiti cyranyň şöhlesi onuň gözünü gamaşdyrdy. Motor hol beýleräkde saklandy.

– He-eý, kim-eý sen? – diýip, motorly gelen gygyryp sorady.

“Şammy kel ýaly-la, how, bi”.

– Eý, Çerkez, senm-eý bi? Şumat tutuş goňşygolam seni gözläp ýör. Heleýiňem aglap otyr öldüreñdirler diýip.

“Şol, Şammy kel, meni gözläp gelipdir. Nä iňnemi men ýitääyer ýaly. Hmm...”

Motoryň çyrasynyň ýagtysyna tüpeňiň nili ýaldyrap gitgi.

– Ýgn-eý, tüpeňiňi, Çerkez!

Çerkez tüpeňe ok sürüp, iki ädim gaýra çekildi.

– Tüpeň bilen oýun etmeý, Çerkez! Tanamadyňmy meni. Men Şam...

– Gümp...

Boýnak sessiz-üýnsüz bagryny ere berdi. “Daňman atsaňam boljak eken” diýip Çerkez pikir etdi.

– Nämətdiň-eý ony? Ýgnasan-aý tüpeňiňi! – diýip, aňyrdan Şammy kel gygyrdy.

– Atdym, how, inim, atdym, görmediňmi ýaňy?!

– Nämüçin?

– Amangül ikimiziň ölümimizi dileýä, uwlaýa, düşündiňmi?

Şammy kel düşünmedi.

Aprel, 1991. Aşgabat.

Kakamyrat Ataýew Hekaýalar